

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

ΤΟΥ Κ. ΑΓΓΕΛΟΥ ΚΟΣΜΗ

ΠΕΡΑΣΜΕΝΑ ΚΙ' ΑΛΗΣΜΟΝΗΤΑ

Δ'

ΚΟΣΜΟΓΟΝΙΑ

Γί ήταν ὁ Πειραιᾶς λίγα χρόνια πρὶν παρῆ τῆ σημερινῆ του μορφῆς; Ἐπέρασε γι' αὐτὸν μιὰ κοσμογονικὴ πνοὴ κι' ἔθαυματούργησε.

Κατὰ τῆ Φρεαττύδα ἀπὸ τὴν Πηγὰδα ἕως τῆ θάλασσα ἦσαν μάντρες, θράχοι, τὸ Ζάννειο Νοσοκομεῖο καὶ τὰ τουρκικὰ λουτρά μὲ κουμπέδες. Πρὸς τοῦ Ξαθέριου, τὴν ἀρχαίαν ἀκτὴ Ἀλκίμων τὰ καρβουνιάρικα, ἕνα ἐξοχικὸ μαγαζάκι, καὶ τὸ Βασιλικὸ Περίπτερο, πού ἔκανε τακτικὰ τὸν περίπατό της ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια κι' ἐγλυκομιλοῦσαν στὸν κόσμον, πού ἐκυκλοφοροῦσε ἐλεύθερα μέσα στὴν ἔκτασι τοῦ κήπου, κοντὰ στοὺς πρίγκηπας.

Ἄπ' ἐκεῖ κι' ἔξω σιγὴ καὶ ἔρημιά. Ἡ Πειραικὴ Χερσόνησος μὲ τὸ χωριὸ τοῦ Χαραμῆ, μὲ τὴν ἐκκλησίαισα τὸ «Ρόδο τὸ Ἀμάραντο», μὲ μερικὰ σπιτάκια, πού κατοικοῦσαν οἱ νταμαρτζήδες καὶ μερικοὶ ψαράδες. Ὅλη ἡ ἄλλη ἔκτασις μὲ τὰ λιμανάκια τοῦ Τηλεγράφου, τοῦ Λουβιάρη, ἦσαν γιὰ τὰς ρωμαντικὸς καὶ γιὰ τοὺς χασικλήδες πού ἐφώληζαν κάτω στὶς σπηλιές κι' ἐτραβοῦσαν τὸ χασίς μὲ τὴν τσίκα. Ἐκεῖ θρέθηκε τὸ ἀκέφαλο πτώμα, ἐκεῖ ἔγιναν πολλὰ μυστηριώδη ἐγκλήματα. Ἦταν καὶ ὁ τόπος πού ἐπροτιμοῦσαν οἱ αὐτοκτονοῦντες. Ἐπεφταν ἀπὸ τοὺς θράχους ἢ ἐπυροβολοῦντο.

Στὴ σημερινῆ Φρεαττύδα τὴν πυκνοκατοικημένη, ὑπῆρχε τὸ ξωκλήσι ὁ Ἄης Βασίλης, ἡ ἔπαυλις τοῦ Σκουλούδη, καὶ μιὰ παράγκα πού εἶχε τὴν ἐπιγραφή: «Ψυχῆς Ἰατρεῖον» μὲ διευθυντὴ τὸν Βάσο τὸ Σοροβίγκα καὶ μὲ θαμῶνας τοῦ σχοινοῦ καὶ τοῦ παλουκιοῦ. Ἡ παράγκα ἔκλεισε τὸ 1898, ἀφοῦ θρέθηκε ἕνα πρῶτ' σκοτωμένος ὁ Σοροβίγκας.

Τὰ καλοκαίρια ἐλειτούργουν τὰ μπάνια τοῦ Κράκαρη, μὲ διευθυντὴ τὸν ἕναν ἄνθρωπο, πού ἐθύμιζε κάτι καὶ ἀπὸ τὸν ἐλέφαντα καὶ ἀπὸ τὸν καρχαρία καὶ πού ἐπρόσεχε νὰ μὴ περνοῦν οἱ κολυμβηταὶ ἀπὸ τὸ ἀντρίκια στὰ γυναικεῖα.

Ἐκανε ἐκεῖ τὴν ἐμφάνισί του καὶ τὸ θέατρο μὲ τὸν Χατζαῖβάτη καὶ τοὺς ἄλλους χαρτένιους ἥρωας καὶ παρίστανε πολλὰ καὶ διάφορα, καὶ τὸν Μέγαν Ἀλέξανδρο, πού ἐσκότωνε τὸ φεῖδι, παρακαλῶντας τὴν... Παναγία νὰ τὸν βοηθήσῃ. Τὸ δραματολόγιόν του εἶχε κατὰ κανόνα ξυλοκόπημα τῶν μελῶν τοῦ θιάσου ἀπὸ τὸν Καραγκιόζη, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ ἀπὸ τὸν Βελή-Γέκα. Κατὰ τὰς παραστάσεις ἔδινε κι' ἔπαιρνε ὁ πασσατέμπος, τὸ ραπόσταρο καὶ ἄλλα ὅμοια... ἀναψυκτικά.

Στὸ Πασσαλιμάνι τὰ φύκια ἐσχημάτιζαν λόφους. Μ' ἕνα σπάγγο καὶ ἕνα κομμάτι κρέας γιὰ δόλωμα, ἐψάρευαν καθούρια τὰ παιδιὰ καὶ οἱ μεγάλοι κεφάλους. Στὴν πλατεῖα τοῦ ὑπῆρχαν μερικὰ κεφενεῖα καὶ μιὰ ξύλινη ἐξέδρα, ὅπου ἐχόρευαν ἀρτίστες καὶ διελύθη γρήγορα. Σὲ κάθε ραγδαία βροχὴ καὶ ὕστερα ἀπὸ κάθε δυνατὴ σοροκάδα, ἦταν ἀδιάβαστη ὀλόκληρη αὐτὴ ἡ ἔκτασις.

Ἡ Καστέλλα μὲ τὸ Τουρκολίμανο εἶχαν μερικὰ μαγαζάκια, πού ἐπρόσφεραν κρύο νερὸ μόνον ὅταν ἐφυσοῦσε ἄσπρη. Στὴν κορυφὴ τῆς ὁ προφήτης Ἡλίας καὶ λίγο πρὸ χαμηλὰ ἡ Σπηλιὰ τῆς Ἀρετούσας. Ἀπὸ τὸ σταθμὸ τοῦ Σ.Π.Α.Π. κι' ἔξω, τὰ ἐργοστάσια, καὶ λίγο πρὸ πέρα, χωράφια καὶ γρασιδία, πού μερικοὶ νοικοκυραῖοι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐπήγαιναν ἕως ἐκεῖ οἰκογενειακῶς, ἐμάζευαν χόρτα καὶ ἔβοσκαν τὶς κατσίκες τῶν.

Τὰ γλέντια τὰ Πειραιώτικα ἦσαν ἡ αὐστηρῶς οἰκογενεια-

κά, πρηνιατικὰ γλέντια, ἢ τῆς Ταθέρνας μὲ τὴν ρετσίνα ἢ τὸ ἀγιοργήτικο κοκκινέλι, πού ὅπως ἐδιαλαλοῦσε ὁ κήρυκας τῆς ἐποχῆς, ὁ Μπάρμα-Ἀργύρης, ἐπωλεῖτο 25 λεπτὰ τὴν ὁκά.

Ἦταν χτισμένο τὸ Δημοτικὸ Θέατρο, μὰ ἦταν κλειστὸ ἕως τὸ 1895, ὅτε ἔκαμε ὁ Θ. Ρετσίνας τὰ ἐγκαίρια. Ὁ Τσόχας εἶχε χτίσει τὸ θερινὸ θέατρο πρὸς τοῦ Τσίλλερ καὶ ὁ Διονυσιάδης τὸ «Πολυθέαμα» στὸ Πασσαλιμάνι, ὅπου ἐθριάμβευε εἰς τὸ θέατρον ὁ «Ἀπόλλων», τὸ ρεζιλικο, ὅπως τὸ ἔλεγαν, ὁ Κανέλλος μὲ τὴν παντομίμα καὶ μὲ τὴν κωμῶδια. Κάθε κωμῶδια ἐτελείωνε μὲ ξυλοκόπημα καὶ κάθε παντομίμα μὲ μονομαχίες, αἵματα καὶ πυροβολισμούς. Τὸν Κανέλλο τὸν ἀποθέωνε ὁ κόσμος μὲ ἀλλαλαγμούς.

Τὶς ἀποκρῆς ἀπελάμβανον οἱ Πειραιῶτες πολλὰ δημόσια θεάματα. Ἡ γκαμήλα ἦταν ἡ κυριώτερα ἀποκρηάτικη παρέλασις. Μιὰ κεφαλὴ ἀκαθορίστου ζώου, μὲ δύο σιαγόνες πού ἐχτυποῦσαν τρομαχτικὰ, ἀνοιγοκλείνοντας μ' ἕνα σπάγγο πού τὸν ἔσυρνε ρυθμικὰ κάτω ἀπὸ τὸ σάκκο ἕνας ἀπὸ τοὺς σκεπασμένους ἐκεῖ κρεμανταλάδες, πού ἐσχημάτιζαν κάτι σὰν ζῶον, μὲ μιὰ οὐρὰ στολισμένη μὲ κουδοῦνι. Ὁ γκαμηλιέρης μὲ τὸ νταοῦλι, ντυμένος ζεϊμπέκικα, χτυποῦσε τὸ νταοῦλι του κι' ἐτοαγουδοῦσε:

Ἀπὸ γάλκα σντουλιμὰ,
ὦ ντιλιμὰ, μὰ μίνα,
Γζέλ-γζέλ, γκελερμάν,
δὲ γουστάρω ταραμιά...

Τί ἔλεγε; Τί ἤθελε νὰ πῆ; ἄγνωστον. Ὁ κόσμος ὅμως τῶν παιδιῶν, πού ἠκολούθει, ἦταν ἐνθουσιασμένος καὶ ἀντηχοῦσαν οἱ δρόμοι ἀπὸ τὴν ἰαχή:

— Γκαμήλα... γκαμήλα... ἔ... ἔ... ἔ!...

Ἡ φωνὴ αὐτὴ ἐτρομοκρατοῦσε κάθε γέρο, κάθε θρακᾶ, κάθε φεσοφορεμένο. Ὁ πρῶτος χορευτὴς ἔγερνε τὸ κεφάλι τῆς γκαμήλας κι' ἔπιανε τὰ φέσια. Τότε ὁ κόσμος ἐχαλοῦσε ἀπὸ τὶς φωνές τῶν συνοδῶν καὶ τῶν θεατῶν ἀπὸ μπαλκόνια καὶ παράθυρα.

Τὰ ρόπαλα ἦσαν τὸ πιὸ μεγαλοπρεπὲς θέαμα. Σχοινοβάται, θαυμαστοποιοὶ, ἀθληταὶ, παληάτσου, λατέρνα, θεατρίνες προπαρελθούσης χρήσεως, ἥρωες μὲ ζωγραφισμένες γοργόνες στὰ μπράτσα τῶν. Ἡ παράστασις διαρκοῦσε ὡρες ὀλόκληρες. Ἐδημιουργοῦντο τότε τὰ μεγαλύτερα κεσάτια στὰ σχολεῖα.

Κάθε μαθητὴς πού ἐτύχαινε νὰ τὰ συναντήσῃ, ἀκουμποῦσε τὴ σάκκα του καὶ τὴν ἐχρησιμοποιοῦσε γιὰ κάθισμα κι' ἔμενε ἕως τὸ τέλος τῆς παραστάσεως. Κι' ὁ σχετικὸς παληάτσος ὅταν ἄρχιζε ἡ παράστασις μὲ τὴν λατέρνα, ἐβροντοφωνοῦσε, ἀφοῦ ἔλεγε μερικὲς ἐξυπνάδες καὶ ἔχοντας ὑπ' ὄψιν του τοὺς λωποδύτας:

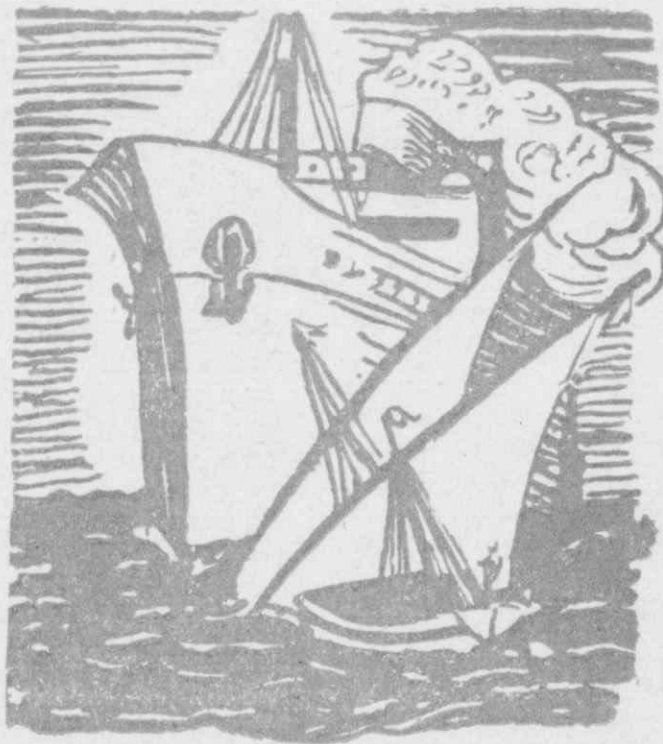
— Τὸ νοῦ σας στὶς τσέπες σας!

Τὸ γαῖτανάκι ἦταν τὸ... ἵπποτικὸ θέαμα. Μὲ τὸν ἦχο τῆς λατέρνας ἐμπλεκαν κι' ἐξέμπλεκαν τὸ γαῖτανάκι οἱ ἱππότες. Ἐδῶ ἡ κατάστασις ἦταν πιὸ ἡμερῆ. Οἱ ἱππῶται, κατὰ ζεύγη φανταστικὰ, μὲ φιγοῦρες κανδρίλλιας ἐτελείωναν τὴν παράστασι, ἐμάζευαν μερικὲς δεκάρες κι' ἔφευγαν.

Ὁ Γρίβας μὲ τὶς παραστάσεις του, ὁ Θεοδοσίου μὲ τὰ ποιήματά του, ἔδιναν κι' ἔπαιρναν πότε χωριστὰ καὶ πότε συντροφεμένοι. Ἐπάνω στὰ τετράτροχα ἀμάξια ἐσκάρωναν ὀλόκληρα δράματα ἢ κωμῶδιες καὶ συνεκέντρωναν κόσμον καὶ κοσμάκη, πού τοὺς ἐθαύμαζε κι' ἐγελοῦσε μὲ ὅλη τὴν καρδιά. Πόσο εὐκολὰ ἐγελοῦσε κι' ἐθαύμαζε τότε ὁ κόσμος!

Ἐπαιρναν κατόπιν τὴ σειρά τῶν οἱ ξυλοπόδαροι, τὰ παι-

(Συνέχεια στὴ σελίδα 55)

Τὸ λιμάνι

Ο ΘΗΣΑΥΡΟΣ ΤΟΥ ΑΡΤΣΙΜΠΑΛΤ ΚΟΥΚ

(Συνέχεια έκ τῆς σελίδος 52)

τα ανοιχτή. Ἡ Ἄννα ἔτρεξε κοντά μας, κατάλαβε πως τὴν εἶχαμε πάθει κι' ἀρπιάζοντας τὸν Μπάκετ ἀπ' τὸ χέρι χάθηκε μαζί του μέσα στὰ σκοτεινά. Ἐγὼ τότε, τρίζοντας τὰ δόντια μου ἀπὸ τὴ λύσσα, ξαναγύρισα στὸ δωμάτιό μου κι' ἀκούμπησα στὸ παράθυρο γιὰ νὰ καπνίσω ἡσυχᾶ ἓνα τσιγάρο. Ὁ Μπάκετ δὲν εἶχε δίκιο, δὲν ἔπρεπε νὰ δολοφονήσουμε τὸ γέρο. Αὐτὲς ἡ δουλειὲς τελειώνουν ἄσχημα. Καὶ νὰ, μήπως ὕστερ' ἀπὸ λίγα χρόνια δὲν κρεμάστηκε ἀπὸ τὸ δῆμιο, στὴν Ἀγγλία, ὁ Τζὼν Μπάκετ, γιὰ κάποια ἄσχημη δουλειὰ ποῦκανε;

Ἄς εἶνε... Ἀκουμποῦσα λοιπὸν στὸ παράθυρο καὶ κάπνισα, ὅταν ξαφνικὰ ἀκουσα ἓνα ἀμάξι κ' εἶδα τὸν Ἀρτσιμπαλτ Κούκ νὰ κατεβαίνει ἀπ' αὐτὸ μπροστὰ στὴ βίλλα του! Σχεδὸν ἀμέσως, μόλις ὁ γέρος εἶδε ἀνοιχτὴ τὴν πόρτα τῆς εἰσόδου, ἔβαλε τὶς φωνὲς κι' ἔστειλε τὸν ἀμαξῶ νὰ εἰδοποιήσῃ τὴν ἀστυνομία.

Ἐγὼ θεώρησα καλὸ νὰ κλείσω τὸ παράθυρό μου καὶ νὰ πέσω στὸ κρεβάτι μου γιὰ νὰ κοιμηθῶ. Αὐτὴ ἡ παράξενη περιπέτεια μὲ εἶχε τρελλάνει. Ποιὸς ἦταν λοιπὸν μέσα στὴ βιβλιοθήκη; Ποιὸς μᾶς εἶχε τρομοκρατήσει μ' ἐκείνη τὴν γκρινιαρική καὶ βραχνή φωνή του;

Τὴν ἄλλη μέρα, διαβάζοντας τὶς ἐφημερίδες, βρῆκα τὴν ἐξήγησι τοῦ μυστηρίου. Ὅλες ἔγραψαν πὼς ἓνας παπαγάλος εἶχε τρομοκρατήσει τοὺς λωποδύτες ποὺ εἶχαν μπηγνὴ στὴ βίλλα τοῦ Ἀρτσιμπαλτ Κούκ!...

Ὅλοι οἱ φίλοι τοῦ Φρέντ Τόμσον, μαζί μ' αὐτὸν, ἐξέσπασαν τώρα σ' ἓνα ἠχηρὸ γέλιο.

— Ναι, συνέχισε ὁ λωποδύτης ποὺ εἶχε γίνει εἰσοδηματίας, ὁ γερο-Κούκ εἶχε ἀγοράσει ἓναν παπαγάλο, τὸν καιρὸ ποὺ ἔλειπε ἡ Ἄννα, καὶ τοῦ εἶχε μάθει δυὸ-τρεῖς λέξεις.

— Νὰ, λοιπὸν, πὼς, ὁ Μπάκετ κι' ἐγὼ, τὴν πάθαμε στὴ Μέλμπουρν καὶ χάσαμε μέσ' ἀπ' τὰ χέρια μας τόσο χρυσάφι. Μὰ πρέπει νὰ σᾶς πῶ πὼς ὁ Τζὼν Μπάκετ δὲν μοῦ ἐναμίλησε ἀπὸ τότε, γιατί δίχως ἐμένα, παίνοντας νὰ δολοφονήσῃ τὸν φιλάργυρο, θὰ ἔστριβε τὸ λαιμὸ τοῦ παπαγάλου καὶ θὰ ἔκλεβε ὅλον ἐκεῖνο τὸν κρυμμένο θησαυρὸ τοῦ γέρου Κούκ!...

ΡΟΜΠΕΡ ΚΟΛΣΟΝ

Ο ΠΟΝΟΣ ΤΗΣ ΜΗΤΕΡΑΣ

(Συνέχεια έκ τῆς σελίδος 17)

τοῦτοις τέτοια ὑπῆρξε ἡ δική μου. Λοιπὸν δὲν θὰ εἶχα δίκιο ἂν ἤθελα νὰ σὲ κρατήσω ὅσο τὸ δυνατόν περισσότερο κοντά μου; Δὲν εἶνε ὅμως αὐτὴ ἡ αἰτία ποὺ μὲ ἔκανε νὰ σοῦ ὀρίσω μακροὺς ἀρραβῶνας, πάρα πολὺ μακροὺς κατὰ τὴ γνώμη σου. Εἶνε ἡ πείρα μου.

Εἶδα πάρα πολλοὺς γάμους ἀπὸ ἔρωτα γρήγορα ἀποφασισμένους, νὰ καταλήγουν σὲ διαζύγια. Πίστεψέ με, χρειάζονται μῆνες γιὰ νὰ μπορέσῃ κανεὶς νὰ διηθεῖται καθαρά μέσ' τὴν ψυχὴ του. Καὶ πάλι... καὶ πάλι συχνὰ γελιέται κανεὶς.

Ἡ κ. Μερὰν σταμάτησε. Ἡ Βέρθα, νικημένη, τῆς εἶχε πιάσει τὰ χέρια καὶ ἀνίκανη νὰ προφέρῃ μιὰ λέξι, ἔκλαιγε, ἔκλαιγε πικρά.

ΠΕΡΑΣΜΕΝΑ ΚΙ' ΑΛΗΣΜΟΝΗΤΑ

(Συνέχεια έκ τῆς σελίδος 26)

διὰ ποῦ ἐτυλίγοντο μὲ σάκκουσ οὐ στεφάνια βαρελιῶν κι' ἔμοιαζαν πὼς χορεύουν μὲ τὰ χέρια καὶ ἄλλοι πολλοὶ ποὺ ἔκαναν χρυσὲς δουλειὲς τὶς τρεῖς ἐβδομάδες τῆς Ἀποκρηῆς κι' ἐξαφανίζοντο μετὰ τὴν Καθαροδευτέρα. Ποῦ ἔπερνοῦσαν ὅλο τὸν ἄλλο καιρὸ; Στὰ χασικλήδικα ἢ στὶς ἀπόμερες ταβέρνες, ὅπου ἦσαν τὰ καταφύγια τῶν.

Στὴν τελευταία περίοδο τῆς ζωῆς αὐτῆς, ποὺ ἦταν πρωτόγονη, ἔπερνοῦσε ὁ κόσμος τὶς ἡμέρες του στὴ δουλειὰ καὶ ἐφωτίζετο τὶς νύκτες μὲ πετρέλαιο ἢ μὲ φωταέριο, ποὺ μόλις εἶχε φανῆ, ἤρχισε καὶ ἡ ὀργάνωσις τῶν δημοσίων θεαμάτων. Ἐγίνοντο κομιτᾶτα γιὰ τὶς ἀποκρητικὲς παρε-

Ο ΚΟΠΑΣΗΣ

(Συνέχεια έκ τῆς 9ης σελίδος)

κτικῶς τοῦ Μακεδόνοσ Μπήττου;

— Πνεῦμα;

— Ὁ Μπήττος εἶνε πνεῦμα βέβαια, ἀλλὰ ἐδῶ ἔχει καὶ σάρκα καὶ ὀστᾶ.

— Μ' ἀφοῦ εἶνε ὁ ἴδιος!...

Κι' ἄρχισε νὰ μᾶς ἐξηγῆ πὼς βρέθηκε ὁ Μπήττος ἐκεῖ καὶ πὼς ἀπεκλείσθη ἀπὸ τὴν στάσι. Ἄρχισε ἔτσι μιὰ κουθέντα εὐχάριστος πολὺ, μὲ λογοπαίγνια καὶ μὲ ἀστεία, ὅταν ἤλθεν ὁ ὑπάλληλος γιὰ νὰ μᾶς πῆ ὅτι μᾶς θέλει ὁ Κοπάσης.

— Μὰ τέτοια ὥρα! λέγει ὁ κ. Βουτσινᾶσ. Εἶνε μεσημέρι. Τί μᾶς θέλει; Θὰ ἔρθουμε τ' ἀπόγευμα.

— Ὅχι, τώρα πρέπει νὰ ρθῆτε.

— Μὰ τί μᾶς θέλει τώρα;

— Ξέρω κι' ἐγὼ; Ἴσως νὰ θέλῃ νὰ σᾶς κἀνῆ καὶ τραπέζι.

— Τραπέζι; Σὲ ποιούσ; Σ' ἐμᾶσ;

— Σὰν τουρκόφιλος, ποῦ εἶνε, εἶπε σαρκαστικῶς ὁ Βουτσινᾶσ, θὰ ἔχῃ καὶ πιλάφι.

— Καὶ τί πιλάφι! Σωστὸ Σουλτανικό!...

— Πιλάφι, εἶπεν ὁ ὑπάλληλος, καὶ βέβαια ἔχει.

— Σουλτανικό;

— Δὲν ξέρω ἂν εἶνε Σουλτανικό. Ξέρω ὅμως ὅτι εἶνε τό... «σιχτίρ-πιλάφι».

Σὲ λίγο, μὲ ὑπερηφάνειαν ἐθνομαρτύρων, ἐτοιμῶν νὰ θυσιασθοῦν γιὰ τὴ πατρίδα, εἴμεθα ἐνώπιόν του.

Ἦταν ἐξωργισμένος φυθερά.

— Κύριοι, μᾶς εἶπεν, ἐκάματε κατάχρησιν καὶ τῆς καλωσύνης μας καὶ τῆς φιλοξενίας μας. Ἦμποροῦσα νὰ λάβα ἄλλα μέτρα ἐναντίον σας, ποὺ μοῦ ἐπιβάλλουν ἡ περιστάσεις. Περιορίζομαι, ὅμως νὰ διατάξω τὴν ἀπέλασί σας ἀπὸ δῶ!

— Θὰ μᾶς στείλετε στὸ ἐσωτερικὸ τῆς νήσου;

— Ὅχι. Θὰ σᾶς ἐπιβιβάσω σ' ἓνα ἀτμόπλοιο ποὺ θὰ σᾶς ἀφήσῃ στὸ πρῶτο λιμάνι ποὺ θὰ πιάσῃ.

— Βαπόρια ἑλληνικὰ δὲν πιάνουν πειὰ ἐδῶ.

Σὲ μιὰ ὥρα, περνάει τὸ αὐστριακό. Θὰ σᾶς ἀφήσῃ στὴ Σμύρνη.

— Τόμπουλα! λέω στὸν κ. Βουτσινᾶ. Δὲν μᾶς ἔπιασε δηλαδὴ αὐτὸς, ἀλλὰ μᾶς παραδίδει στοὺς Τούρκους!

Ὁ καυμένος ὁ Θαλασσινός, κύτταξε νὰ μᾶς καθησυχάσῃ.

Σὲ μιὰ ὥρα, μιὰ βάρκα, μὲ δυὸ γραμματεῖς τῆς Ἡγεμονίας, μᾶς ἐπεβίβαζαν, μὲ ὅλας τὰς τιμὰς, στὸ αὐστριακό καὶ μάλιστα στὴν πρώτη θέσι.

— Καὶ ἄμα φθάσουμε στὴ Σμύρνη; ρώτησε ὁ Βουτσινᾶσ τὸν πρῶτο πλοίαρχο ἰταλιστί.

— Ἀναγκαστικῶς θὰ βγῆτε ἔξω.

— Χωρὶς διαβατήριο;

— Χωρὶς διαβατήριο καὶ χωρὶς... ἀναβολή, μᾶς εἶπε μειδιώντας.

— Βρὲ τὸ ζῶο, σῆπα μέσα μου. Γιὰ κύτταξέ τον, μειδιᾶ, σὰν νὰ τοῦ προσφέρουνε κρασί τῆς Σάμου.

Ὅταν ξεκίνησεν ὅμως τὸ παπόρι, ὁ τρίτος πλοίαρχος μᾶς εἶπε μυστικά:

— Ἐχὼ ἐντολή, νὰ σᾶς ἀφήσω στὸν Πειραιᾶ!

Εἶδα τότε, μὲ τὴ φαντασία μου, τὸν κακομοῖρη τὸν Κοπάση, μὲ τὸ κυλινδρικό του σῶμα, τὸ κόκκινο φεσάκι του καὶ τὰ φουσκωμένα μάτια, νὰ μᾶς παρακολουθῆ μὲ κάποια καλωσύνη.

Εἶχε φερθῆ λιγώτερο αὐστηρὰ καὶ περισσότερο πατρικά, σ' ἐμᾶς τοὺς ταραξίας...

ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ.

λάσεις, ποὺ ἄφηναν ἐποχή. Τὴν Κρεατινὴ καὶ τὴν Τυρινὴ Κυριακὴ εἶχαν καθιερωθῆ τὰ ἄρματα. Διάφοροι παραστάσεις, κόσμος πολὺς, βραβεῖα, καὶ τὸ πιὸ περιεργό, Ἀθηναῖοι ποὺ κατέβαιναν στὸν Πειραιᾶ γιὰ νὰ γλεντήσουν.

Μέσα σ' αὐτὴ τὴν κοσμογονικὴ περίοδο, ποὺ μόλις ἤρχιζε νὰ κἀνῆ τὴν ἐμφάνισί τῆς ἡ ζωὴ καὶ ἡ μορφή τῆς πόλεως, ἔπαιζαν σπουδαῖο ρόλο καὶ οἱ ἐκτὸς νόμου, οἱ τρελλοί.

ΣΤΟ ΠΡΟΣΕΧΕΣ: Συνέχεια.

Α. ΚΟΣΜΗΣ